

IV

(Tájékoztatások)

AZ EURÓPAI UNIÓ INTÉZMÉNYEITŐL, SZERVEITŐL, HIVATALAITÓL ÉS
ÜGYNÖKSÉGEITŐL SZÁRMAZÓ TÁJÉKOZTATÁSOK

TANÁCS

EURÓPAI BIZOTTSÁG

A Tanács és a Bizottság 2012. évi közös jelentése az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszerének végrehajtásáról (Oktatás és képzés 2020)

Oktatás és képzés az intelligens, fenntartható és befogadó Európában

(2012/C 70/05)

1. OKTATÁS ÉS KÉPZÉS AZ EURÓPA 2020 STRATÉGIA KERETÉBEN

A Tanács 2009-ben kidolgozta az oktatás és képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszerét („Oktatás és képzés 2020”) ⁽¹⁾. A gazdasági és a politikai helyzet azonban megváltozott azóta, és új bizonytalanságokat és kényszereket hozott magával. Az Európai Uniónak további intézkedéseket kellett életbe léptetnie, hogy szembeszálljon történetének legnagyobb pénzügyi és gazdasági válságával: erre válaszul fogadta el az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiáját, az Európa 2020 stratégiát.

Az oktatás és a képzés alapvető szerepet játszik e stratégiában, különösen az integrált iránymutatásokban, a tagállami nemzeti reformprogramokban, valamint a tagállami reformokhoz való iránymutatás érdekében kibocsátott országspecifikus ajánlásokban. Az Európa 2020 stratégia öt kiemelt céljának egyike a korai iskolaelhagyás és a felsőfokú vagy azzal egyenértékű végzettség kérdéseire vonatkozik.

A 2012-es éves növekedési jelentés hangsúlyozza, hogy az Európa 2020 stratégiának egyidejűleg kell erősítéseket tennie mind a rövid távú növekedést eredményező reformintézkedések, mind pedig a megfelelő középtávú növekedési modell meghatározása tekintetében. Az oktatási és képzési rendszereket korszerűsíteni kell a hatékonyságuk és a minőségük javítása céljából, valamint azért, hogy a polgárok elsajátíthassák azokat a készségeket és kompetenciákat, amelyekre szükségük van a munkaerőpiacon való sikeres boldoguláshoz. Ezzel egyszersmind megerősödhet a bizalmuk abban, hogy képesek szembenézni a jelenlegi és az eljövendő kihívásokkal. A korszerűsítés hozzájárul majd Európa versenyképességének javításához, serkenti a növekedést és munkahelyeket teremt. A 2012-es éves növekedési jelentés különösen felhívja a figyelmet a fiatalok helyzetére is, akik a válság által leginkább sújtott társadalmi csoportok közé tartoznak.

Az Oktatás és képzés 2020 stratégiai keret – mint az oktatás és a képzés korszerűsítésének alapvető eszköze – nagy mértékben járulhat hozzá az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek megvalósításához. Ehhez azonban a stratégiai keretet ki kell igazítani, mégpedig a prioritásainak, az eszközeinek és az irányítási struktúrájának a naprakésszé tétele útján.

A kulcsfontosságú szakpolitikai területeken az utóbbi három év során elért eredmények értékelése alapján ez a közös jelentéstervezet a 2012–2014-es időszakra új prioritásokat javasol, melyek az Európa 2020 stratégia támogatása érdekében az oktatás és a képzés mobilizálására irányulnak.

⁽¹⁾ HL C 119., 2009.5.28., 2. o.

A közös jelentés tervezete az Oktatás és képzés 2020 stratégiai keret irányításának kiigazítására vonatkozó lehetőségeket is meghatároz annak biztosítása céljából, hogy az megfelelően hozzájáruljon az Európa 2020 stratégia megvalósításához.

A közös jelentés tervezetéhez két bizottsági szolgálati munkadokumentum⁽¹⁾ társul, amelyek a tagállamok által benyújtott nemzeti jelentésekre és egyéb információkra és adatokra támaszkodva áttekintik az egyes országok és a főbb tematikus területek helyzetét.

2. ELŐRELÉPÉS ÉS KIHÍVÁSOK A KIEMELT TERÜLETEKEN

2.1. Beruházások és reformok az oktatás és a képzés terén

Jelenleg az állami költségvetések minden területét – köztük az oktatást és a képzést is – tüzetes vizsgálatnak vetik alá. A legtöbb tagállamnak nehézségeket okoz a kiadások jelenlegi szintjének fenntartása, növelésükről nem is szólva.

Egyes kutatások ugyanakkor azt sugallják, hogy az oktatás terén elért eredmények javítása jelentős hosszú távú megtérüléseket eredményezhet, és serkenetheti a növekedést és a foglalkoztatást az Európai Unióban. Például hosszú távon összességében hatalmas gazdasági előnyökkel járna az Európai Unió számára, ha az alapkészségek terén gyengén teljesítők aránya 2020-ra 15 % alá – vagyis az európai referenciaérték szintjére – csökkenne⁽²⁾.

Ezzel szemben a gyakorlatban egyes tagállamok – még a válság előtti időkben is – elég keveset, a GDP mintegy 4 %-át vagy ennél is kevesebbet költöttek erre a területre, miközben az európai uniós átlag a GDP majdnem 5 %-a volt, amely még mindig elmarad az Egyesült Államok 5,3 %-os szintjétől.

Az oktatási költségvetések megnyirbálása káros lehet a gazdaság növekedési potenciáljára és versenyképességére nézve. A Bizottság a 2012-es évre szóló éves növekedési jelentésben ismételten hangot adott azon meggyőződésének, hogy a tagállamoknak államháztartásuk konszolidálásakor a növekedést ösztönző szakpolitikákra – mint például az oktatás és a képzés – fordítandó kiadásokat kellene előnyben részesíteniük.

A válságra reagálva a tagállamok nem követtek egységes irányvonalat az oktatási költségvetésük kiigazítása terén. A kiadások visszafogása érdekében az intézkedések széles skáláját alkalmazták: sok helyütt a személyzeti költségeket (BE nl, BG, EL, ES, FR, HU, IE, LV, PT, RO, SI) vagy az infrastruktúrára, a karbantartásra és a felszerelésre fordított kiadásokat (BE nl, BG, IE, RO) csökkentették. Volt olyan tagállam, amely az iskola előtti nevelésre fordított forrásokat csökkentette (FR a kétéves gyermekek gondozása esetében) vagy elhalasztotta, esetleg lassította a reformok végrehajtását (BG), egyes tagállamok pedig más intézkedéseket választottak, például a diákok számára biztosított pénzügyi támogatást csökkentették (BE nl, IE, PT).

A szakpolitikai döntéshozatal során is figyelmet kell fordítani ezekre a tendenciákra. Az Oktatás és képzés 2020 keretében meg kell vitatni, hogy miként lehet hatékonyan, eredményesen és egyben a növekedést ösztönző módon befektetni az oktatásba és a képzésbe. Az intelligens beruházásoknak együtt kell járniuk az oktatás és képzés minőségét emelő intelligens szakpolitikai reformokkal. A valamennyi érdekelt fél részvételével történő átfogó véleménycsere alkalmas lehet arra, hogy azonosítsuk a pénzügyi terhek megosztásának hatékony módjait, illetve új finanszírozási forrásokat találjunk.

2.2. Korai iskolaelhagyás

A válság a fiatalok kilátásait is komolyan befolyásolja. 2008 és 2010 között az ifjúsági munkanélküliség 15,5 %-ról 20,9 %-ra emelkedett, miközben két százalékponttal nőtt azon 15 és 24 év közötti fiatalok aránya, akik nem tanulnak, nem dolgoznak és szakmai képzésben sem vesznek részt. A korai iskolaelhagyók 53 %-a a munkanélküliek számát gyarapította.

Ebben a helyzetben döntő jelentőséget nyer az Európa 2020 stratégia azon, 2020-ig elérendő célkitűzése, amely az oktatási és képzési rendszert korán elhagyó 18 és 24 év közötti fiatalok arányának 10 % alá csökkentésére irányul. A jelenlegi tendenciák folytatódása esetén ez a cél nem valósítható meg. Az elért eredmények ellenére a korai iskolaelhagyók európai uniós átlaga 2010-ben még mindig 14,1 % volt, bár a tagállamok között e téren jelentős eltérések mutatkoznak. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a fiúk esetében nagyobb a korai iskolaelhagyás veszélye (16 %), mint a lányok körében (12,6 %).

A korai iskolaelhagyás arányának 10 % alá szorítása komoly kihívást jelent. A korai iskolaelhagyás csökkentését célzó szakpolitikákról szóló, 2011-es tanácsi ajánlás⁽³⁾ a tagállamokat koherens, átfogó és tényeken alapuló stratégiák végrehajtására szólítja fel, különös tekintettel azokra a tagállamokra, amelyek e területre vonatkozóan 2011-ben országspecifikus ajánlást kaptak (AT, DK, ES, MT). Azonban az elérendő

⁽¹⁾ 18577/11 ADD 1 (SEC(2011) 1607 végleges) és 18577/11 ADD 2 (SEC(2011) 1608 végleges).

⁽²⁾ Az oktatás közgazdaságtana európai szakértői hálózatának (European Expert Network on Economics of Education, EENEE) 1/2011 sz. szakpolitikai tájékoztatója: *The Cost of Low Educational Achievement in the European Union* (Mennyibe kerül az Európai Unióban az alacsony iskolai teljesítmény?).

⁽³⁾ HL C 191., 2011.7.1., 1. o.

célhoz már közel álló tagállamoknak is (DK, IE, HU, NL, FI) fokozott erőfeszítéseket kell tenniük a további előrelépés elérése és/vagy a stagnálás leküzdése érdekében. Minden tagállamnak célzott intézkedéseket kell végrehajtania azon fiatalok érdekében, akiket a lemorzsolódás veszélye fenyeget.

Néhány figyelemreméltó kivételtől eltekintve a tagállamok szakpolitikáik kialakítása során nem támaszkodnak kellőképpen naprakész adatokra, illetve a korai iskolaelhagyás okait és gyakoriságát tagláló elemzésekre. Csak néhány tagállamban gyűjtik, ellenőrzik és elemzik szisztematikusan a korai iskolaelhagyásra vonatkozó adatokat (EE, FR, HU, IT, LU, NL, UK).

A probléma kezelésének a megelőzés és a korai beavatkozás a kulcsa, azonban a tagállamok túl kevés figyelmet fordítanak a megelőzésre. Az olyan részleges kompenzációs intézkedések, mint a második esélyt nyújtó oktatás, bármennyire is fontosak, mégsem elegendők a probléma kiváltó okainak kezeléséhez. A tanárképzés, a folyamatos szakmai továbbképzés, illetve a színvonalas kisgyermekkori nevelés és gondozás keretében nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a megelőzéssel és a korai beavatkozással kapcsolatos intézkedésekre.

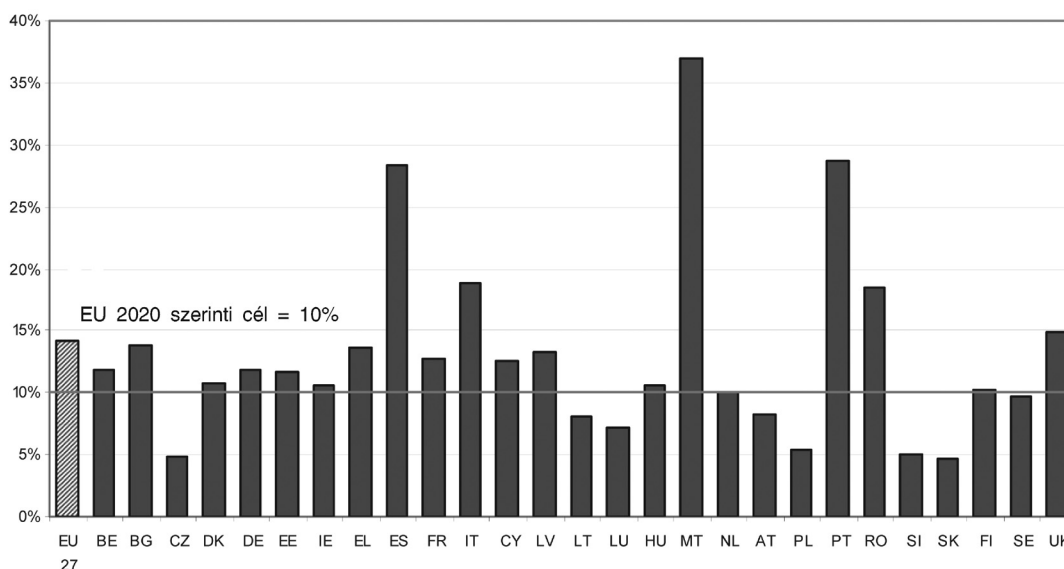
Csökkentheti a korai iskolaelhagyást, ha bővítjük az olyan, a szakmai alapképzés keretében rendelkezésre álló magas színvonalú tanulási formák körét, amelyek kifejezetten a fiatalok igényeihez igazodnak, mint például az általános középfokú oktatást és a szakoktatást és -képzést összekapcsoló vegyes tanulási módszerek. Ez egy alternatív, egyes tanulók számára ösztönzőbb tanulási utat kínál. Azonban rendkívül fontos, hogy ezzel egy időben csökkentsük a szakoktatásból és -képzésből kimaradók számát.

Több ország is az intézkedések széles skáláját veti be a korai iskolaelhagyás mögött húzódó különböző tényezők felszámolása érdekében, azonban ezek az intézkedések nem állnak szükségszerűen össze egy átfogó stratégiává. A különböző oktatási ágazatokban és szakpolitikai területeken – például az ifjúságpolitika terén, illetve a szociális és a foglalkoztatási szolgálatoknál – tevékenykedő érdekelt feleknek szorosabbra kell fűzniük az együttműködést. Intenzívebbé kell tenni továbbá a szülőkkel és a helyi közösségekkel való együttműködést. A helyi szereplőket az iskola és az üzleti világ közötti együttműködés, a tanórákon, illetve az iskolán kívüli tevékenységek, valamint az „ifjúsági garanciák” révén be lehet vonni az e területen végzett tevékenységekbe.

Mivel Európa nem halad megfelelő ütemben a kiemelt cél megvalósítása felé, sürgősen meg kell erősíteni a szakpolitikai megközelítést. A következő években ezért az Oktatás és képzés 2020 legfőbb prioritásai közé kell emelni a korai iskolaelhagyás csökkentésére irányuló, a 2011. júniusi tanácsi ajánlason alapuló munkát.

Korai iskolaelhagyás: A korai iskolaelhagyók aránya és a nemzeti célkitűzések 2010-ben ⁽¹⁾

— 2010. évi adatok (%)

— 2020-ra kitűzött nemzeti cél

9,5	11	5,5	10	10	9,5	8	9,7	15	9,5	15	10	13,4	9	10	10	29	8	9,5	4,5	10	11,3	5	6	8	10	:
										16																

⁽¹⁾ A 2010-es adatok forrása: Eurostat (munkaerő-felmérés).

2.3. A felsőfokú vagy azzal egyenértékű végzettséggel rendelkezők száma

Ahhoz, hogy Európa megerősödve kerüljön ki a válságból, a tudáson és az innováción alapuló gazdasági növekedést kell megvalósítania. E tekintetben jelentős szerepe lehet a felsőfokú vagy azzal egyenértékű oktatásnak. A felsőoktatás biztosítja Európának a kutatás és fejlesztés terén való előrelépéshez szükséges, magasan képzett munkaerőt, és lehetővé teszi az emberek számára a tudásintenzív gazdaságban szükséges készségek és képesítések megszerzését.

Az Európa 2020 stratégia egyik kiemelt célja, hogy 2020-ig 40 %-ra növelje a 30–34 év közötti korosztály körében a felsőfokú vagy azzal egyenértékű végzettséggel rendelkezők arányát. 2010-ben a fenti korosztályhoz tartozók átlagosan 33,6 %-a rendelkezett felsőfokú vagy azzal egyenértékű végzettséggel. A felsőfokú végzettségűek tényleges aránya, a nemzeti célkitűzések, illetve a törekvések terén jelentős eltérés mutatkozik a különböző országok között.

A felsőoktatás modernizációjáról szóló 2011. november 28-i tanácsi következtetésekből⁽¹⁾ elfogadottak értelmében, valamint öt tagállamhoz (BG, CZ, MT, PL, SK) intézett országspecifikus ajánlásoknak megfelelően e cél eléréséhez a tagállamoknak folytatniuk kell a reformok keretében tett erőfeszítéseket.

A reformoknak el kell érniük azt, hogy növekedjen a felsőfokú végzettséget szerzők száma úgy, hogy közben fennmaradjon, sőt javuljon az oktatás és a kutatás színvonala és relevanciája.

A finanszírozás és az irányítás optimalizálását célzó erőfeszítések mellett minden tagállamban növelni kell az alulrepräsentált csoportok részvételét, beleértve a hátrányos társadalmi-gazdasági háttérrel rendelkezőket, a hátrányos helyzetű térségben élőket, az etnikai csoportokhoz tartozókat, valamint a fogyatékkal élőket.

Meg kell könnyíteni a felnőttek bejutását a felsőoktatásba. Számos módja van annak, hogy segítsük a munkaerőpiacon már jelen lévők bejutását vagy visszatérését a felsőoktatásba, ösztönözzük a szakoktatásból és -képzésből a felsőoktatásba való átmenetet, illetve növeljük a korábban, nem formális környezetben végzett tanulmányok elismerését.

Túl sok hallgató hagyja félbe felsőfokú tanulmányait. A lemorzsolódás megelőzése és a lemorzsolódás veszélyének csökkentése szempontjából kulcsfontosságú az oktatással és szakmai pályafutással kapcsolatos iránymutatás és tanácsadás, amely segítséget nyújt a tanulóknak abban, hogy motiváltak maradjanak és befejezzék tanulmányaikat.

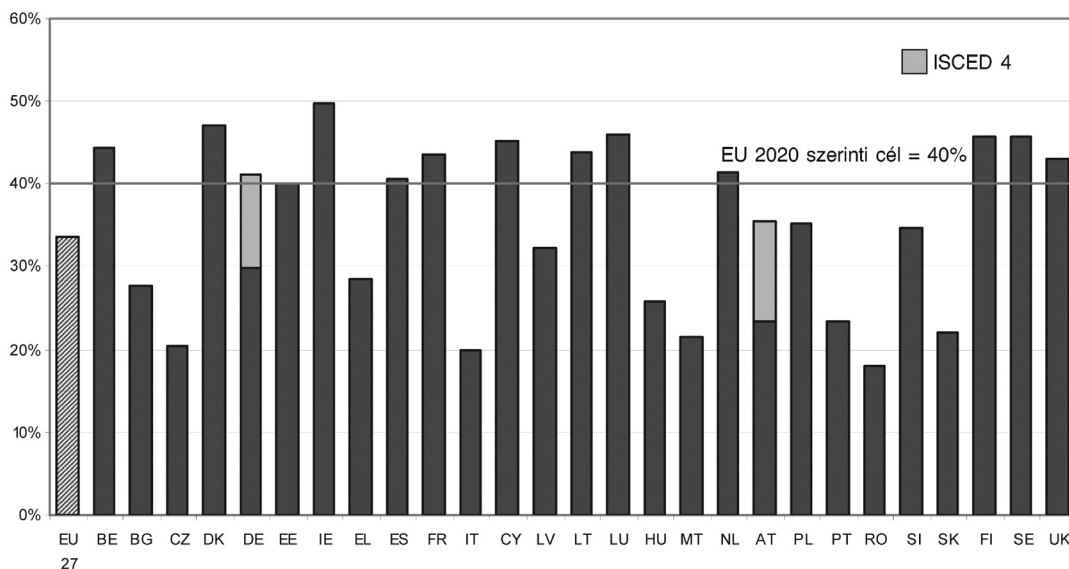
A felsőoktatásban való részvételt és a felsőfokú végzettséggel rendelkezők számát a tehetséges külföldi diákok érdeklődésének felkeltése révén is növelni lehet.

A felsőoktatás modernizálása nagymértékben hozzájárul majd az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek megvalósításához. Ezért ennek az elkövetkező időszakban az Oktatás és képzés 2020 új prioritásai között kell szerepelnie, a felsőoktatásról szóló 2011-es közlemény és az európai felsőoktatási rendszer modernizációjáról szóló tanácsi következtetések végrehajtásával együtt.

⁽¹⁾ HL C 372., 2011.12.20., 36. o.

A felsőfokú vagy azzal egyenértékű végzettséggel rendelkezők száma: 2010-es szintek és nemzeti célkitűzések ⁽¹⁾

— 2010. évi adatok (%)

— 2020-ra kitűzött nemzeti cél

47	36	32	40	42	40	60	32	44	50	26 27	46	34 36	40	40	30,3	33	45	38	45	40	26,7	40	40	42	40 45
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----------	----	----------	----	----	------	----	----	----	----	----	------	----	----	----	----------

2.4. Az egész életen át tartó tanulásra irányuló stratégiák

A legtöbb európai polgár nem vesz részt az egész életen át tartó tanulásban. Míg a korai életszakaszban nőtt az oktatásban és képzésben való részvétel aránya, a friss adatok szerint a 25 és 64 év közötti felnőttek körében az egész életen át tartó tanulásban való részvétel enyhén csökkenő tendenciát mutat. A jelenlegi részvételi szint (2010-ben 9,1 %) jóval elmarad az Oktatás és képzés 2020 keretrendszerben kijelölt, 2020-ig elérendő referenciaértéktől (15 %).

Ez a gyenge teljesítmény a válság miatt most különösen komoly problémát jelent. A fiatal munkanélküliek és az alacsonyban képzett felnőttek számára fontos lenne, hogy a munkaerőpiacon való esélyeik növeléséhez az oktatásra és a képzésre támaszkodhassanak. A kompetenciáik fejlesztésébe való befektetés nélkül csökken a munka világába való visszatérésük esélye, és ez csökkenti Európa növekedési és munkahely-teremtési potenciálját. Ezzel egyidejűleg határozott figyelmet kellene fordítanunk arra, hogy az oktatás – a munkavállalók készségeinek javítása és a felnőttkori tanulási terveknek a gazdasági fejlődés és az innováció szolgálatába állítása révén – hozzájáruljon Európa gazdasági fejlődéséhez.

Az egész életen át tartó tanulás olyan hosszan tartó folyamat, amely a színvonalas kisgyermekkorai neveléstől a nyugdíjasoknak szervezett oktatásig végigkísérheti egy ember egész életét. Ezenkívül a formális tanulás helyszínein kívül – főként a munkahelyen – is zajlik oktatás.

Az utóbbi időben javulást mutat az alapkészségek terén gyengén teljesítők arányának csökkenését (2009-ben 20 % volt az arányuk, 2020-ra 15 % alatti referenciaértéket tűztek ki), illetve a kisgyermekkorai nevelésben való részvétel emelkedését (2009-ben 92 %-os volt a részvételi arány, 2020-ra 95 %-os referenciaértéket tűztek ki) jelző európai referenciaérték, azonban mindkét területen fokozni kell az erőfeszítéseket.

Továbbra is fennállnak az egész életen át tartó tanulást nehezítő akadályok; ilyenek például az egyes célcsoportok igényeihez alig igazodó, korlátozott oktatási lehetőségek, a könnyen hozzáférhető tájékoztatási és támogató rendszerek hiánya, valamint a nem eléggé rugalmas tanulási utak (például a szakoktatás és -képzés és a felsőoktatás között). A problémákat gyakran súlyosbítja, hogy a potenciális tanulók hátrányos társadalmi-gazdasági környezetből származnak és alacsonyabb előképzettséggel rendelkeznek.

⁽¹⁾ A 2010-es adatok forrása: Eurostat (munkaerő-felmérés). (ISCED 5. és 6. szint). Németország esetében az ISCED 4, Ausztria esetében az ISCED 4A is a célok között szerepel.

A felsorolt akadályok leküzdéséhez az egyes oktatási ágazatokban egymástól elszigetelten végrehajtott reformoknál többre van szükség. Bár a tagállamok már egy évtizede felismerték ezt, a reformok felaprózásának problémája továbbra is fennáll. Jelenleg csak néhány ország rendelkezik a folyamatos tanulást segítő átfogó stratégiával (AT, CY, DK, SI, UK SC).

Emellett az olyan eszközök használata, mint az európai és nemzeti képesítési keretrendszerek (BE nl, CZ, DK, EE, FI, FR, IE, LT, LV, LU, MT, NL, PT, UK), a nem formális és informális tanulás érvényesítésére szolgáló mechanizmusok (DE, DK, ES, FI, FR, LU, NL, PT, RO, SE, UK), valamint az egész életet végigkísítő tanácsadási politikák (AT, DK, DE, EE, ES, FI, FR, HU, IE, LT, LU, LV, NL), arról tanúskodó pozitív példa, hogy a különböző oktatási ágazatok közötti együttműködést akadályozó problémákon felül lehet kerekedni.

Az oktatási és képzési rendszereknek mindenki számára lehetőséget kell biztosítaniuk az egész életen át tartó tanulásra. A tagállamoknak az egész életen át tartó tanulást akadályozó tényezők felderítése érdekében át kell vizsgálniuk a rendszereiket. A szociális partnerekkel és más főbb érdekelt felekkel együttműködve az európai kötelezettségvállalásokkal összhangban lévő és az átláthatóságot szolgáló eszközökre és keretrendszerekre (európai képesítési keretrendszer ⁽¹⁾, ECVET/ECTS ⁽²⁾, EQAVET, a kulcskompetenciák keretrendszer ⁽³⁾) építő átfogó stratégiákat kell kialakítaniuk, és az egész életen át tartó tanuláshoz való hozzáférést elősegítő intézkedéseket kell hozniuk. A hangsúlyt az egész életen át tartó tanulás terén való kínálat megfelelőbb integrálására, különösen az alacsonyan képzett felnőttek részvételének ösztönzésére kell fektetni, valamint arra, hogy mindenki számára biztosított legyen az alapkészségek elsajátítása.

2.5. Tanulási célú mobilitás

A mobilitás megerősíti a tudásalapú növekedésre építő jövőbeli Európa alapjait, valamint a nemzetközi szinten való innovációs és versenyképességét ⁽⁴⁾. Fokozza a foglalkoztathatóságot és a személyes fejlődést, valamint a munkáltatók is nagyra értékelik. A mobilitás során szerzett tanulmányi tapasztalatból, személyes kapcsolatokból és hálózatokból az oktatási intézmények, az oktatási és képzési rendszerek, valamint a vállalatok egyaránt profitálnak. Az európai hozzáadott értékre kiváló példa a transznacionális tanulási célú mobilitás elősegítése.

Ugyanakkor a mobilitás jelenlegi szintje nem tükrözi az abban rejlő értékeket. A diplomások nagyjából 10–15 %-a végzi tanulmányait egy részét külföldön – ez esetben a mobilitás hozzáadott értéke általánosan elismert –, azonban a szakmai alapképzést elvégzők csupán 3 %-a tanul valamely más országban. A szakoktatáson és -képzésen belüli mobilitás elősegítése terén még többet kell tenni. A korlátozott pénzügyi források és a nem megfelelő nyelvismeret fékezik a tanulási célú mobilitást. A mobilitás elismerése vagy beszámítása nem történik meg minden esetben. Gyakran nem érnek célba a rendelkezésre álló lehetőségekkel kapcsolatos információk. Továbbá a sajátos nevelési igényű tanulók (például a fogyatékkal élő) egyedi helyzetét sem veszik kellőképpen figyelembe.

A legtöbb ország elsősorban a tanulói mobilitást ösztönzi. Néhány ország (BG, IE, MT, SE, BE nl, DE, EE, EL, ES, FI, NL, RO, LT, FR) ugyan más csoportokra, például a tanárookra és a gyakornokokra is kiterjeszti a mobilitást, e téren azonban még nemzeti és európai szinten is sok a teendő.

Az európai finanszírozási programok fontos szerepet töltenek be. A 2014 és 2020 közötti időszakra szóló új többéves pénzügyi keret részeként a Bizottság azt javasolta, hogy a jövőbeli oktatási és képzési program kedvezményezettjeinek számát emeljék közel a duplájára (évi 400 ezerről majdnem 700 ezerre).

A pénzügyi programokhoz ugyanakkor szakpolitikai reformoknak is társulniuk kell. A Tanács 2011 novemberében a tanulási célú mobilitás tekintetében új referenciaértéket fogadott el (2020-ig 20 % a felsőoktatásban és 6 % a szakmai alapképzésben). E politikai kötelezettségvállalást tetteknek is követniük kell: végre kell hajtani a „Mozgásban az ifjúság – a fiatalok tanulási célú mobilitásának ösztönzése” című tanácsi ajánlást, és teljes mértékben hasznosítani kell az átláthatóságot szolgáló eszközöket (pl. EQF, ECTS/ECVET és Europass ⁽⁵⁾).

⁽¹⁾ HL C 111., 2008.5.6., 1. o.

⁽²⁾ Európai szakképzési kreditrendszer, európai kreditátviteli és -gyűjtési rendszer, lásd: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc48_en.htm

⁽³⁾ HL L 394., 2006.12.30., 10. o.

⁽⁴⁾ COM(2009) 329 végleges.

⁽⁵⁾ HL L 390., 2004.12.31., 6. o.

2.6. Új készségek és munkahelyek

A válság következtében a készségek iránti igények is változtak. Egyre csökken az alacsony képesítést igénylő munkahelyek iránti kereslet, és a jövő tudásalapú iparágában egyre magasabb képzettségű dolgozókra lesz szükség. Egy friss előrejelzés⁽¹⁾ szerint várhatóan 16 millióval bővül a magasán képzett szakembereket igénylő munkahelyek száma (2010 és 2020 között az összes munkahelyhez viszonyítva arányuk 29 %-ról 35 %-ra emelkedik majd). Ezzel szemben az alacsony képesítést igénylő munkahelyek száma előreláthatólag 12 millióval (20 %-ról 15 %-ra) csökken. Néhány országban már nehézséget okoz a magasán képzett szakembert igénylő munkahelyek betöltése. A helyzetet tovább súlyosbítja majd, ha a népesség előregedésének következtében 2012-től a munkaerő fogyásnak indul. Számos tagállam kapott a munkaerőpiacon szükséges készségek fejlesztésével és az alacsonyan képzett munkavállalóknak nyújtandó célzott támogatással kapcsolatos országspecifikus ajánlásokat (BG, CY, CZ, EE, PL, SI, SK, UK).

A tagállamokban előrelépés tapasztalható a készségek iránti igényeknek, a készségek megfelelőségének, a friss diplomások foglalkoztathatóságának előrejelzésére és értékelésére szolgáló módszerek, eszközök és megközelítések alkalmazásában. Sok tagállam olyan kulcsfontosságú ágazatokra összpontosít, mint az IKT vagy az egészségügy.

Az eredményeknek a kulcsfontosságú szereplők közötti terjesztése azonban csak kevés országban (AT, DE, FR, IE, PL, UK) történik összehangoltan. Gyakran alakítanak ki intézményi mechanizmusokat regionális és ágazati szinten, de ezek leginkább a széttagolt oktatási és képzési rendszert tartják továbbra is életben és tükrözik vissza.

Az országok a kulcsszereplőkkel létesített partnerségeken (EE, FI, SE), a minőségbiztosítási mechanizmusokon és a munkaerőpiacon keresett kompetenciákra – mint például az írás-olvasás, matematika, tudomány és technológia (AT, BE, NL, DE, FR, PL, LT, IE), nyelvek, digitális kompetenciák, kezdeményező-készség és vállalkozói kompetencia (ES, EE, BG, LT, FR) – irányuló kezdeményezéseken keresztül érik el azt, hogy az oktatási és képzési kínálat jobban igazodjon a munkaerőpiacon végbemenő változásokhoz.

Azáltal, hogy a fiúkat és lányokat arra ösztönözzük, hogy olyan ágazatokban válasszanak pályát maguknak, ahol a nemük alulreprezentált, csökkenni fog az oktatáson és a képzésen belüli nemi szegregáció, és ez elősegítheti a készséghiány csökkenését is a munkaerőpiacon.

Az Oktatás és képzés 2020 keretrendszernek támogatnia kell az „Új készségek és munkahelyek menetrendje” elnevezésű kiemelt kezdeményezés végrehajtását. A Bizottság közleményt fogadott el a „Több lehetőséget a fiataloknak” kezdeményezéséről⁽²⁾, amelyben hangsúlyozza az oktatás és képzés fontosságát az ifjúsági munkanélküliség megelőzésében. Emellett 2012-ben közleményt fog közzétenni a készségek újrakonfigurálásáról, amelyben olyan intézkedésekre tesz majd javaslatot, amelyek a kulcskompetenciák javítására, valamint az oktatás és a munkaerőpiac közötti kapcsolatok szorosabbá tételére irányulnak. Az Oktatás és képzés 2020 keretében végzett munka továbbra is arra fog irányulni, hogy az európai polgárokat a kulcskompetenciák elsajátítására ösztönözze; hogy az új európai foglalkoztathatósági referenciaérték kidolgozása révén eredményesebb legyen a nyomon követés; hogy előmozdítsa a készségek korszerűsítését és az átképzést, valamint hogy előre jelezze a jövőbeli munkaerő-piaci igényeket, különösen az európai készségpanoráma (*European Skills Panorama*) segítségével.

3. AZ OKTATÁS ÉS KÉPZÉS 2020 HOZZÁJÁRULÁSA AZ EURÓPA 2020 STRATÉGIÁHOZ

A 2009–2011-es ciklus előzőekben ismertetett értékelése – ideértve azt is, hogy csupán lassú előrelépés történt az oktatással kapcsolatos kiemelt célok és az Oktatás és képzés 2020 referenciaértékeinek megvalósítása felé – kiemeli a megreformált oktatásba és képzésbe való hatékony beruházás fontosságát, mivel az támogatja a fenntartható növekedést és munkahelyeket, valamint előmozdítja a társadalmi befogadást.

A 2012-es éves növekedési jelentés hangsúlyozza, hogy szükség van az uniós szintű politikai útmutatások kézzelfogható tagállami végrehajtására. Az Oktatás és képzés 2020 segítséget nyújthatna a tagállamok számára a különböző országspecifikus ajánlásokban meghatározott alábbi területeken jelentkező kihívások kezeléséhez: korai iskolaelhagyás (AT, DK, ES, MT) és felsőfokú végzettség (BG, CZ, MT, PL, SK); egész életen át tartó tanulás, szakoktatás és -képzés és a munkaerőpiacon keresett készségek (AT, CY, DK, EE, ES, FI, FR, LU, MT, PL, SI, SK, UK), valamint az iskola előtti nevelés és az iskolai oktatás vagy a méltányossági kérdések (BG, DE, EE).

⁽¹⁾ http://www.cedefop.europa.eu/en/Files/3052_en.pdf

⁽²⁾ 5166/12 (COM(2011) 933 végleges).

A Bizottság saját értékelése, valamint a tagállamokkal és az európai érdekelt feleket tömörítő szervezetekkel való konzultáció alapján a Tanács és a Bizottság megerősíti, hogy az Oktatás és képzés 2020 keretrendszeren belül 2009-ben meghatározott négy stratégiai célkitűzés továbbra is érvényben marad. A középtávú kiemelt területek 2009-ben elfogadott listája helyébe új lista lép, amely a növekedés és munkahelyek támogatása érdekében az oktatás és képzés mobilizálására helyezi a hangsúlyt (az új lista a mellékletben található).

A Bizottság továbbá az Oktatás és képzés 2020 keretrendszeren belüli munkarend felülvizsgálatát javasolja, mivel ennek meghatározása még azelőtt történt, hogy az Európa 2020 stratégiáról és az európai szemeszterről megállapodtak volna. Az Oktatás és képzés 2020 keretrendszert még inkább az Európa 2020 stratégiához kellene igazítani: olyan mechanizmusként kellene működnie, amely mobilizálja az Oktatás és képzés 2020 keretrendszerben érdekelt feleket, növeli részvételüket, és szakértelmüket az Európa 2020 stratégia szolgálatába állítja, miközben a területhez kapcsolódó európai ügynökségektől és hálózatoktól ⁽¹⁾ származó tényekre és adatokra is támaszkodik.

Az Oktatás és képzés 2020 keretrendszernek az Európa 2020 stratégiához való hozzájárulásának növelése érdekében a keretrendszer irányítását és eszközeit a következőképp lehetne kiigazítani:

1. A Tanács (EYCS) az európai és a nemzeti szemeszter során foglalkozhatna az Európa 2020 stratégia oktatási és képzési vetületével. Megvizsgálhatná az éves növekedési jelentést és erről beszámolhatna az Európai Tanács márciusi ülésének, megvizsgálhatná az Európai Tanács iránymutatásaiból eredő közös kérdéseket, illetve ezek nemzeti reformprogramokon keresztüli végrehajtását, valamint mérlegelhetne az európai szemeszter eredményeit követő intézkedéseket.
2. Az Európa 2020 stratégia integrált jellege lehetőséget nyújt az Oktatási Bizottság és a Gazdaságpolitikai Bizottság, a Foglalkoztatási Bizottság és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság közötti együttműködés fokozására. Ez az együttműködés biztosítaná az Oktatás és képzés 2020 hozzájárulását az Európa 2020 stratégiához, többek között a monitoringmutatók használata tekintetében.
3. A társaktól való tanulásban rejlő lehetőségeket jobban ki lehetne használni, és az Európa 2020 stratégiával való kapcsolatát szorosabbra lehetne fűzni. Először is minden év szeptemberében/októberében – a Tanács elnökségével közösen szervezve – éves partneri felülvizsgálati eljárást lehetne tartani a tanácsi vita előkészítése és a vita résztvevőinek információkkal való ellátása érdekében. E többoldalú megközelítést elsősorban a megelőző európai szemeszter során felmerülő olyan kulcsfontosságú kérdések kezelésére alkalmazhatnák, amelyekkel kapcsolatban számos országspecifikus ajánlás született. Másodsorban, a tagállamok szakértőket hívhatnának meg, hogy mélyreható eszmecserét folytassanak velük az országukat érintő kérdésekről. A Bizottság megfelelő pénzügyi eszközökkel támogatná ezt a tevékenységet, többek között a nemzetközileg elismert szakértők részvételének támogatása révén.
4. Az Európa 2020 stratégia és az Oktatás és képzés 2020 közötti kapcsolat megerősítése érdekében a Bizottság minden évben eszmecserét rendezhetne az oktatás és képzés területén érdekelt felek között. Ezen új oktatási és képzési fórum keretében – az európai szemeszteren belül megtárgyalt oktatási kérdésekre támaszkodva – minden év október elején megvitathatnák az oktatási és képzési rendszerek modernizációja terén elért eredményeket.
5. Az Oktatás és képzés 2020 mutatói és célkitűzései közötti összhang biztosítása érdekében a Tanács felül fogja vizsgálni az oktatás és képzés területére vonatkozó mutatókat ⁽²⁾. Az elért haladásról szóló jelenlegi jelentés ⁽³⁾ helyett a Bizottság minden ősszel új oktatási és képzési figyelt teszt közzé, vagyis egy dokumentumban tömören összefoglalja az Oktatás és képzés 2020 referenciaértékei és alapmutatói tekintetében elért eredményeket, beleértve az Európa 2020 stratégiának az oktatásra és képzésre vonatkozó kiemelt célját. Ez a dokumentum információkat szolgáltat majd a tanácsi vitához.

Végezetül pedig minden eszközt mozgósítani kell az Európa 2020 stratégia és az Oktatás és képzés 2020 célkitűzéseinek megvalósítása érdekében, beleértve az oktatás és képzés terén megvalósuló jelenlegi és jövőbeli programokat, a strukturális alapokat és a Horizont 2020 keretprogramot.

⁽¹⁾ Nevezetesen a következőkről van szó: Cedefop, az Európai Képzési Alapítvány és a Eurydice hálózat.

⁽²⁾ HL C 311., 2007.12.21., 13. o.

⁽³⁾ Legutóbbi kiadás: SEC(2011) 526.

MELLÉKLET ⁽¹⁾**Az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés kiemelt területei a 2012–2014-es időszakra**

Figyelemmel az „Oktatás és képzés 2020” keretrendszerben szereplő négy stratégiai célkitűzés elérésére, a konkrét munkaciklusokra vonatkozó kiemelt területek meghatározása javítja az oktatás és a képzés terén folyó európai együttműködés hatékonyságát, ugyanakkor tükrözi a tagállamok egyedi igényeit, különösen a felmerülő új körülmények és kihívások függvényében.

A tagállamok nemzeti preferenciáik alapján kiválasztják a munka és az együttműködés azon területeit, amelyekben részt kívánnak venni a közös nyomonkövetési munka során. Amennyiben a tagállamok szükségesnek ítélik, a konkrét kiemelt területekkel kapcsolatos munka a későbbi ciklusokban is folytatódhat.

1. Az egész életen át tartó tanulás és a mobilitás megvalósítása*Az egész életen át tartó tanulásra irányuló stratégiák*

Együttműködés az egész életen át tartó tanulásra irányuló, a kisgyermekkori neveléstől a felnőttkori tanulásig valamennyi szintet lefedő, átfogó nemzeti stratégiák kiteljesítéséért, az érdekeltekkel fenntartott partnerségre, az alacsonyan képzett felnőttek kompetenciáinak fejlesztésére, az egész életen át tartó tanuláshoz való hozzáférés kiterjesztését célzó intézkedésekre és az egész életen át tartó tanulással kapcsolatos szolgáltatások (pályaorientáció, a szerzett tudás elismerése stb.) integrálására koncentrálva. Különösen a felnőttkori tanulásra vonatkozó megújított cselekvési programról szóló, 2011. november 28-i tanácsi állásfoglalás ⁽²⁾ végrehajtása.

Európai referenciaeszközök

Együttműködés a nemzeti képesítési keretrendszerek és az Európai Képesítési Keretrendszer (EQF), összekapcsolásáért, átfogó nemzeti mechanizmusok létrehozása a tanulmányi eredmények jóváhagyására; kapcsolatok teremtése a képesítési rendszerek, a jóváhagyási mechanizmusok, a minőségbiztosítás és a kreditgyűjtési és -átviteli rendszerek (EQAVET, ECVET, ECTS) között; együttműködés a szakismeret iránti igény tervezése érdekében és az igény közelítése a tanulási lehetőségekhez (kézségpanoráma, készségek, kompetenciák, képesítések és foglalkozások európai osztályozási rendszere – ESCO); az európai referenciaeszközök láthatóságának, terjesztésének és felhasználásának fokozása azok meghonosodásának meggyorsítása érdekében.

Tanulási célú mobilitás

Minden tanuló tanulási célú mobilitásának elősegítése Európában és világszerte, az oktatás és képzés minden szintjén, az információra és a pályaorientációra, a tanulási célú mobilitás minőségére, a mobilitás akadályainak elhárítására és az oktatói mobilitás ösztönzésére összpontosítva. Különösen a „Mozgásban az ifjúság – a fiatalok tanulási célú mobilitásának ösztönzése” című tanácsi ajánlás ⁽³⁾ végrehajtása.

2. Az oktatás és a képzés minőségének és hatékonyságának javítása*Alapkészségek (írás-olvasás, matematika, tudomány és technológia), nyelvek*

Az olvasási készségre vonatkozó adatok hasznosítása, a szövegértési készséggel foglalkozó magas szintű szakértői csoport jelentését is beleértve, az iskolás tanulók és a felnőttek olvasási készségének javítása és az olvasási nehézségekkel küzdő 15 évesek arányának csökkentése érdekében. Küzdelem az írástudatlanság ellen a média különböző típusainak, így a digitális médiának a felhasználásával az egész népesség körében. Az együttműködés eredményeinek kiaknázása és továbbfejlesztése a matematika és a tudományok terén mutatkozó rossz iskolai teljesítmények elleni küzdelem érdekében; a nyelvi készségek javítására irányuló munka folytatása, különösen a tanulási célú mobilitás és a foglalkoztathatóság támogatása érdekében.

A tanárok, oktatók és iskolavezetők szakmai fejlődése

Az oktatói és tanári kar által végzett munka minőségének javítása, mivel ez kulcsfontosságú az eredmények minősége szempontjából, összpontosítás a tanárok munkájának minőségére, a legjobb jelöltek e pályára vonzása és kiválasztása, a folyamatos szakmai fejlesztés minőségének garantálása, a tanári készségek fejlesztése és az iskolavezetők szerepének megszilárdítása.

A felsőoktatás modernizálása és a diplomások számának növelése

Együttműködés a diplomát szerzők számának növeléséért, az alternatív utak megmutatását és a felsőfokú szakoktatást és -képzést is beleértve; a felsőoktatás minőségének és relevanciájának növelése; a felsőoktatás minőségének emelése mobilitás és határokon átnyúló együttműködés révén; a felsőoktatás, a kutatás és az innováció közötti kapcsolatok megerősítése a kiválóság és a regionális fejlesztés előmozdítása érdekében; az irányítás és a finanszírozás javítása.

⁽¹⁾ NL: fenntartás amiatt, hogy véleménye szerint túl sok kiemelt területet határoztak meg egy hároméves időszakra. A delegáció úgy véli, hogy több időt kellene szentelni a melléklet tartalmának megvitatására.

⁽²⁾ HL C 372., 2011.12.20., 1. o.

⁽³⁾ HL C 199., 2011.7.7., 1. o.

A szakoktatás és -képzés vonzereje és relevanciája

A Bruges-i közleménnyel összhangban a szakoktatás és -képzés terén folytatott európai együttműködés együttes megerősítése a 2011–2020-as időszakban, különösen a szakmai alapképzés vonzóbbá tétele érdekében, előmozdítva a kiválóságot és a szakoktatásnak és -képzésnek a munkaerőpiacon való érvényesíthetőségét, minőségbiztosítási mechanizmusok alkalmazásával, valamint a tanárok, oktatók, és a szakoktatásban és -képzésben tevékenykedő más szakemberek által végzett munka minőségének javításával.

Hatékony finanszírozás és értékelés

A finanszírozási mechanizmusok és az értékelési rendszerek vizsgálata a minőség javítása céljából, beleértve a hátrányos helyzetű polgároknak nyújtott célzott támogatást és hatékony, méltányos eszközök kifejlesztését a középfokú iskolát követő tanulásba és képzésbe való magánbefektetés mobilizálása érdekében.

3. A méltányosság, a társadalmi kohézió és az aktív polgári szerepvállalás előmozdítása

Korai iskolaelhagyás

A tagállamok támogatása a korai iskolaelhagyás csökkentésére irányuló szakpolitikákról szóló 2011-es tanácsi ajánlás⁽¹⁾, valamint az általános oktatásban és a szakoktatásban és -képzésben tapasztalt korai iskolaelhagyás kezelését célzó nemzeti stratégiáik végrehajtásában.

Kisgyermekkori nevelés és gondozás

A kisgyermekkori nevelésre és gondozásra vonatkozó 2011-es tanácsi következtetésekkel⁽²⁾ összhangban az e szolgáltatásokhoz való széles körű és méltányos hozzáférés biztosítása a kínálat minőségének javításával egyidejűleg; az integrált megközelítéseknek, a kisgyermekkori neveléssel és gondozással foglalkozó dolgozók szakmai fejlesztésének és a szülői támogatásnak az előmozdítása; megfelelő nevelési programok és finanszírozási modellek kidolgozása.

Méltányosság és sokszínűség

Egyre sokszínűbbé váló társadalminkban a képzettségi szint emelésének hatékony módjaira vonatkozó kölcsönös tanulás megerősítése, különösen olyan inkluzív oktatási megközelítések alkalmazásával, amelyek a sokféle háttérrel és oktatási szükségletekkel rendelkező tanulók – többek között a migránsok, a romák és a sajátos nevelési igényű diákok – számára lehetővé teszik, hogy kibontakozzanak; az idősebb felnőtteknek szóló tanulási lehetőségek és a nemzedékek közötti tanulás lehetőségeinek javítása.

4. Az innováció és a kreativitás fejlesztése – a vállalkozói készségeket is beleértve – az oktatás és a képzés minden szintjén

Partnerség a vállalatokkal, a kutatással és a civil társadalommal

A hálózatépítés hatékony és innovatív formáinak kifejlesztése, az együttműködés és a partnerség támogatása az oktatási és képzési intézmények és az érdekeltek széles köre között, beleértve a szociális partnereket, az üzleti szervezeteket, a kutatóintézeteket és a civil társadalmi szervezeteket. Az iskolák, egyetemek és egyéb oktatási és szakképzési szolgáltatók közötti hálózatok támogatása új tanulásszervezési (a nyitott oktatási segédanyagokat beleértve) és kapacitásépítési módszerek ösztönzésére és azok tanuló szervezetek formájában való kifejlesztésére.

Transzverzális kulcskompetenciák, vállalkozói ismeretek oktatása, elektronikus írástudás, médiaműveltség, innovatív tanulási környezetek

Az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról szóló 2006-os ajánlásban meghatározott kulcskompetenciák megszerzésének előmozdítása, beleértve a digitális kompetenciákat és azt, ahogyan az IKT és a vállalkozó szellem megnöveli az innovációt az oktatásban és képzésben, elősegítve a kreatív tanulási környezeteket és megerősítve a kulturális érzékenységet és kifejezőkészséget, valamint a médiaműveltséget.

⁽¹⁾ HL C 191., 2011.7.1., 1. o.

⁽²⁾ HL C 175., 2011.6.15., 8. o.